

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI

Avdelningen för utbildningsvetenskap

Samverkan mellan fritidslärare och klasslärare

En kvalitativ studie om upplevelser och förutsättningar
för samverkan mellan fritidshem och skola

Fredrik Boman & Sara Modén

2025

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i
fritidshem PEG701

Handledare: Cresantus Biamba
Examinator: Tatiana Mikhaylova

Abstract

Studiens syfte var att undersöka om lärare i fritidshem och klasslärare ansåg att det fanns en fungerande samverkan mellan fritidshemmets verksamhet och skolans verksamhet. Studiens frågeställningar var direkt kopplat till studiens syfte och formulerades: Vad är fritidslärarnas och klasslärares upplevelse av samverkan mellan fritidshemsverksamhet och skola? Samt vilka möjligheter och förutsättningar finns för en fungerande samverkan? Vi ansåg det som relevant och viktigt att få en syn utefter båda verksamheternas perspektiv kring samverkan, därav involverades både fritidslärare och klasslärare i vår kvalitativa studie. Studien utgick efter en kvalitativ metod. Datainsamlingen omfattade semistrukturerade intervjuer utifrån ett målstyrt och bekvämlighetsurval. Studieobjekten var fyra fritidslärare och fyra klasslärare som deltog i undersökningen. Resultatet av studien visade att fritidslärarna ofta upplevde bristande förståelse och lägre legitimitet för deras yrkesroll, medan klasslärarna ansåg fritidslärarna som experter inom sitt arbetsområde. Båda yrkeskategorierna ansåg att tydlig kommunikation, gemensam planeringstid och ömsesidig respekt mellan varandra var avgörande för en fungerande samverkan, men förutsättningarna för detta upplevdes av samtliga som bristfälliga.

Nyckelord: Fritidslärare, Förutsättningar, Klasslärare, Samverkan

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	2
1.3 Nyckelbegrepp.....	2
1.3 Disposition.....	2
2. Bakgrund.....	3
2.1 Samverkan.....	3
2.2 Förutsättningar.....	4
3. Tidigare forskning.....	5
3.1 Litteratursökning.....	6
3.2 Samverkan.....	6
3.3 Förutsättningar.....	7
4. Teoretiskt perspektiv.....	8
4.1 Professionsteorin.....	8
5. Metod.....	9
5.1 Datainsamlingsmetod.....	9
5.2 Urval.....	10
5.3 Genomförande.....	11
5.6 Etiska aspekter.....	12
5.7 Validitet.....	13
5.8 Reliabilitet.....	14
6. Resultat.....	14
6.1 Fritidslärares och klasslärares upplevelser av samverkan.....	14
6.1.1 Möjligheter och hinder i det dagliga samarbetet.....	14
6.1.2 Upplevelser av professionell legitimitet hos fritidslärare och klasslärare.....	15
6.2 Möjligheter och förutsättningar för en fungerande samverkan.....	16
6.2.1 Gemensam planeringstid för samverkan.....	17
6.2.2 Ömsesidig respekt för varandra yrkesidentiteter.....	17
6.3 Sammanfattning av studiens resultat.....	18
7. Resultatanalys.....	19
7.1 Fritidslärares och klasslärares upplevelser av samverkan.....	19
7.1.1 Möjligheter och hinder i det dagliga samarbetet.....	19
7.2 Möjligheter och förutsättningar för en fungerande samverkan.....	21
7.2.1 Gemensam planeringstid för samverkan.....	22
7.2.2 Ömsesidig respekt för varandra yrkesidentiteter.....	22
8. Resultatdiskussion.....	24
8.1 Tolkning av resultat utifrån tidigare forskning och litteratur.....	24
8.2 Tolkning av resultat utifrån teoretiskt perspektiv.....	25
8.3 Pedagogiska konsekvenser.....	25
8.4 Metoddiskussion.....	26
8.5 Framtida forskning.....	27
8.6 Konklusion.....	28
9. Referenser.....	29
10. Bilagor.....	31

Inledning

Enligt läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2022) ska fritidshemmet, förskoleklass och skola på ett förtroendefullt sätt samverka tillsammans för att ge eleverna förutsättningar för utveckling samt ett långsiktigt lärande, detta genom att utbyta erfarenheter och kunskaper om innehållet i utbildningen för att skapa kontinuitet, sammanhang och progression för elevernas lärande och utveckling.

Betydelsen av att få till en fungerande samverkan mellan verksamheterna kan ses ur nuvarande styrdokument: "Ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika elevernas utveckling och lärande". (Lgr 22, 2022 s.9). En fungerande samverkan kännetecknas enligt Holmberg (2021) av kommunikation via gemensam förståelse för elevernas utveckling och behov, att samarbetet är målinriktat och strukturerat genom att ansvaret och rollfördelningarna är tydliga samt att det finns tid för gemensamma diskussioner och planeringstillfällen. Även Pihlgren (2015) och Fröman (2015) betonar vikten av kommunikation, tydlighet och tid till gemensam planering som framgångsfaktorer för en lyckad samverkan mellan verksamheterna, även respekten för varandras yrkesroller nämns som en viktig faktor i att få till en fungerande samverkan för att kunna ta tillvara på den kompetens som finns hos respektive verksamhet.

Holmberg (2021) hävdar att samtliga yrkeskategorier inom skolans organisation bör samverka för att ge goda förutsättningar för att verksamheterna inom skolan ska stötta elevernas lärande samt utveckling. Således bör lärare inom dessa olika verksamheter ha god och löpande kommunikation mellan varandra, för att möjliggöra ett värdefullt utbyte av kunskaper, erfarenheter och information för att eleverna ska ges en kvalitativ skolgång. Tanken kring samverkan mellan de olika verksamheterna är att arbetssätten ska variera för eleverna inom samma innehållsområden, men att i fritidshemmet samt i förskoleklass tas elevernas intressen, behov och erfarenheter i beaktning till skillnad mot skolans verksamhet som utgår från en undervisningsbaserad form av lärande utifrån kursplaner samt kunskapskrav. Holmberg (2021) och Lgr 22 (2022) belyser att berörda lärarkategorier inom skolan bör ha en fungerande samverkan för att skapa en kontinuitet i undervisningen för eleverna i skola, förskoleklass och fritidshem för att uppfylla läroplanens mål.

Pihlgren (2015) och Fröman (2015) problematiserar förhållandet mellan skolans och fritidshemmets verksamhet när det kommer till samverkan mellan verksamheterna som har haft ett gemensamt uppdrag sedan 1998. Fritidslärare och klasslärare beskrivs ha upplevts som parallella i relation med varandra där fritidsverksamheten ofta känts sig utnyttjad samt i underläge i förhållande till skolan. Fritidsverksamheten har även påverkats av hög omsättning av personal där utbildningsnivån inte varit rimlig på de rekryterade utifrån de uppdrag som är ålagd till. Vidare förklarar Fröman (2015) utifrån studier som utförts under 2000-talet att samverkan mellan fritidslärare och klasslärare, att det framkommer att stöd från huvudmän inte funnits för fritidshemmen som motsvarat förväntningarna. Samtidigt som personaltätheten har minskat har elevgrupperna ökat under lång tid och ledningens kommunikation av uppdraget har varit otydligt. Utifrån detta har utvärdering och uppföljning av fritidshemmets verksamhet varit bristfällig och har inte kunnat genomföras på ett transparent och systematiskt sätt. Konsekvenserna av detta förklaras ha innebära att samverkan mellan fritidshemmet och skolan blivit lidande och en skillnad på status har uppstått. Personalen på fritidshemmen

har lagt sig lågt utan ett krav på delaktighet samt inflytande, vilket nämns utgöra grunden för ömsesidigt och förtroendefullt samarbete. Slutligen förklaras att det har varit svårt för fritidshemsverksamheten att stå upp för sitt pedagogiska uppdrag och med den tillhörande otydligheten har det medfört att personalen har blivit en större del av klassrumsmiljön och därav nyttjats felaktigt sett till sitt pedagogiska uppdrag.

Utifrån ovanstående text med målbild, förutsättningar samt problematisering anser vi att det är betydelsefullt att undersöka hur samtidens fritidslärare och klasslärare upplever att samverkan fungerar idag samt vad det finns för förbättringspotential. Vad anser de att det finns för hinder, förutsättningar och möjligheter för samverkan mellan de olika verksamheterna.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka om fritidslärare och klasslärare anser att det finns en fungerande samverkan mellan fritidshemmets verksamhet och skolans verksamhet.

Frågeställningarna i studien är:

- Vad är fritidslärarnas och klasslärarnas upplevelse av samverkan mellan fritidshemmet och skolans verksamhet?
- Vilka möjligheter och förutsättningar finns för en fungerande samverkan?

1.3 Nyckelbegrepp

Samverkan: Begreppet behandlar allt samarbete som sker inom verksamheten mellan skolans olika yrkeskategorier.

Fritidslärare: Utbildad och utbildad personal som jobbar på fritidshemmet.

Klasslärare: Lärare som arbetar i klass inom grundskolan från årskurs ett till sex oavsett utbildning.

Verksamheterna: Begreppet i studien behandlar de olika organisatoriska enheterna inom skolans pedagogiska sammanhang, främst fritidshemsverksamhet och klassverksamhet.

1.3 Disposition

Dispositionen av vår studie inleds med en **inledning** där läsaren ges en inblick i betydelsen av forskningsområdets fokus. I denna del presenteras även studiens syfte och frågeställningar. Sedan får läsaren ta del av **bakgrunden**, där studiens fokusområde presenteras utifrån vad pedagogisk litteratur och tidigare forskning säger med syftet att läsaren ska ges en inblick och förståelse över kunskapen som finns kring samverkan mellan fritidshemmet och skolan. I efterföljande del presenteras det **teoretiska perspektivet** som används till att analysera studiens senare delar. I **metodavsnittet** får

läsaren ta del av de metoder som användes i studien i form av val av metod, datainsamling, urval, genomförande, databearbetning samt de etiska principer som beaktats under studien. Efterföljande del är **resultatavsnittet**, där presenteras resultatet från den kvalitativa undersökningen på ett strukturerat och empiriskt sätt. I nästa del som är **analysavsnittet** tolkas och analyseras det framkomna resultatet utifrån ett teoretiskt perspektiv. Därefter behandlas **diskussionsavsnittet** som redogör samtliga delar i studien samt vilka teman och mönster som identifierats. Slutligen presenteras **studiens** slutsatser, följt av en referenslista med litteratur och forskningsartiklar som använts i studien.

2. Bakgrund

Under denna del behandlas relevant litterär bakgrund genom böcker samt styrdokument för att belysa perspektiv och synpunkter om samverkan mellan fritidshemmets och skolans verksamhet. Denna del kommer att vara uppdelad utifrån två rubriker där begreppen samverkan och förutsättningar beskrivs.

2.1 Samverkan

Enligt Lgr 22 (2022) så definieras samverkan som ett samarbete mellan fritidshemmets, skolans och förskoleklassens verksamhet där syftet är att ge eleverna goda förutsättningar för utveckling och ett livslångt lärande, detta genom att de olika lärarkategorierna delar kunskaper och erfarenheter om innehållet i utbildningen. Det skapar en röd tråd i elevernas lärande som bidrar till utveckling och sammanhang för eleverna. Även Holmberg (2021) definierar samverkan som ett utbyte av olika pedagogiska förhållningssätt mellan olika lärarkategorier samt övrig skolpersonal. Detta för att skapa insikter kring varandras arbete samt för att kunna reflektera kring verksamhetens utvecklingspotential för samarbete. Enligt Lgr 22 (2022) kan mötet av erbjudanden mellan pedagogiska förhållningssätt ge förutsättningar till att berika elevernas lärande och utveckling. Vidare förklarar Holmberg (2021) att samverkan kan bedrivas genom olika upplägg och former, exempelvis kan fritidshemslärare arbeta fritidshemspedagogiskt med elever i skolan eller förskoleklass och låta dem få utveckla och träna sina sociala förmågor. Samverkan kan också ta form genom ett integrerat arbetslag mellan de olika lärarkategorierna på en skola där varje arbetslag kan ha ansvar för en specifik elevgrupp samt för den sammanlagda utbildningen som elevgruppen möts av varje dag. En annan typ av samverkan kan innebära fördelning och överenskommelse av lokaler för att möta elevernas behov. Författaren menar att sammantaget bör diskussioner om strategier kring samverkan alltid utgå från elevernas bästa samt hur det tas tillvara i de olika samarbetsformerna. Vidare förklaras att samverkan fungerar bäst för eleverna när alla olika lärarkategoriernas villkor tas i beaktning och deras olika kompetenser kommer till användning för att kunna bidra till en förmånlig helhet i elevernas utbildning. Författaren menar att samverkansprocessen handlar om att skapa en sammanhållning och helhet utan att någon av verksamheterna ska bli lidande, exempelvis att endast en lärarkategori villkor väger tyngre än de andras eller för att täcka upp en eventuell personalbrist inom verksamheten (Holmberg, 2021).

Historiskt sett fick samverkan en betydlig betoning i den nya läroplanen under 1990-talet [Lpo94] menar Fröman och Johansson (2017). När skolan blev kommunaliserad fanns inget direkt uttalande om samverkan inom skolverksamhet där förskoleklass och fritidshem omfattades men det framhövdes och idén om arbetslag mottogs med både glädje och tvivel. Samverkan genom arbetslag hade funnits främst på högstadiet sedan innan, och även inom annan verksamhet som exempelvis produktionsindustrin där det framkom att klyftor hade minskat i hierarkin genom arbetslagssamverkan. Utifrån detta förklaras att kommunerna rekommenderade skolorna att låta sina medarbetare arbeta i arbetslag ges en inblick i olika yrkesroller, få förståelse för vikten av feedback som kan öka tillit samt öppenhet och för arbetsplatsens arbetsklimat och lärande. Fröman och Johansson (2017) belyser det förhållningssätt fritidslärare har haft gentemot klasslärare där fritidslärare bör stå upp för deras specifika arbetsuppgifter, vad de är villiga att ta ansvar för istället för att vara passiva i sina arbetsuppgifter. Haglund (2025) tar upp begreppet social closure som innebär att en yrkesgrupp försöker utöka sina egna tillgångar genom social utestängning. Detta sker genom att begränsa och stänga in en viss grupp av, enligt en yrkesgrupp, mindre kvalificerad grupp. Detta blir en kamp om makt mellan professioner för att avgränsa sig mot andra yrkesgrupper.

Fröman och Johansson (2017) belyser att det behövs en god samverkan mellan fritidslärare och klasslärare för att eleverna ska erbjudas utvecklingsmöjligheter i skolan som styrdokumentet utlovar. Dessa förutsättningar för utveckling kan skapas genom ömsesidig respekt mellan lärarkategorierna.

Enligt Lgr22 (2022) ska undervisningen i fritidshemmet fungera som ett komplement till förskoleklassen och skolan. Detta belyser även Holmberg (2021) och förklarar att det grundar sig i att samtidens globalisering kräver kunskapsrika nationer. Detta förklaras ha lett till att utbildningsinsatser har breddats och den obligatoriska grundskolan har därmed krävt en utveckling för att nationen ska kunna ligga i framkant. Förskolan har även fått ett utökat pedagogiskt uppdrag för att kunna ge elever en grund inför grundskolan. Förskoleklassen är numera obligatorisk och i grundskolan har betygen stramats åt i allt lägre åldrar. Således blir detta betydelsefullt för fritidslärare eftersom hela fritidsverksamheten blir en viktig länk i en lång kedja av insatserna. Avslutningsvis menar författaren att en förutsättning för att fritidshemmets verksamhet ska kunna agera som ett mångsidigt och berikande komplement till skola och förskoleklass är en fungerande samverkan.

2.2 Förutsättningar

Pihlgren (2015) förklarar att de förändrade riktlinjerna för fritidshemmets verksamhet i och med att nya styrdokument för verksamheten trädde i kraft med den nya läroplanen (Lgr 11) och nya skollagen (2010:800) har lett till ändrade förutsättningar för samverkan mellan de två verksamheterna i och med att fritidshemmets uppdrag har förskjutits mer mot ett lärandeuppdrag och därmed närmare sig skolans verksamhet. Denna förändring förklaras ha lett till ett ökat behov av att fritidshemmets och skolans personal arbetar närmare tillsammans för att skapa en mer integrerad och sammanhållen lärandemiljö för eleverna. Fritidshemmets förskjutning mot ett närmande av skolans pedagogik med betoning på lärande och utveckling förklarar ställa nya krav på verksamheten att få till en målinriktad och strukturerad form av samverkan.

Holmberg (2021), Pihlgren (2015) och Lager och Brännberg (2022) förklarar att det behövs grundläggande förutsättningar för att en fungerande samverkan mellan verksamheterna ska bli verklighet. Det förklaras att all personal i form av rektor, medarbetare och arbetslag i verksamheten har ett ömsesidigt ansvar för att ett samarbete mellan de olika yrkeskategorierna ska fungera, där samtliga bör vara förtrogen med hur arbetet ser ut i de olika verksamheterna som eleverna vistas i under dagen samt hur utbildningsuppdragen ser ut för respektive verksamhet. En sådan kunskap hos personalen förklaras gynna elevernas känsla av sammanhang när det finns en röd tråd i de olika verksamheternas undervisningsformer när närliggande innehållsområden behandlas utifrån de olika verksamheternas undervisningsmetodik. Gemensam planeringstid förklaras också vara en viktig förutsättning för en fungerande samverkan genom att personalen ges tid till att bilda sig en samsyn kring verksamheten i form av regelbundna samtal och diskussioner om arbetsformer, innehåll och rutiner. Pihlgren (2015) tar upp några viktiga grunder för samverkan och förklarar att personalen behöver en gemensam syn och verklighetsuppfattning kring de uppsatta målen, att samtliga inom verksamheten arbetar efter en tydlig målbild där inga personliga tolkningar styr arbetet. Verksamhetens gemensamma verklighetsuppfattning förklaras vara en viktig förutsättning för rutinarbetet samt att det ger samtliga inom verksamheten en förutsägbarhet och trygghet i arbetet. Vidare menar författaren att diskussioner samt återkoppling ska ske utifrån den gemensamma målbilden och inte utifrån enskilda åsikter. Om en medarbetare agerar på ett icke önskvärt sätt går det att utgå från den gemensamma målbilden för att kunna ge professionell feedback utan eget tyckande. Pihlgren (2015) menar att utan en tydlig målbild blir risken för eget tyckande större och det kan skapa osäkerhet inom arbetslaget. Författaren tar även upp att mänskliga faktorer som att känna tillit och en social trygghet i verksamheten som en viktig del i arbetet där en trygg arbetsgrupp ökar tillfredsställelsen och effektiviteten av det gemensamma arbetet.

Pihlgren (2015), Ringarp och Nihlfors (2022) samt Roslund (2020) förklarar den organisatoriska uppbackningen från rektor som en avgörande förutsättning för verksamheterna att bedriva ett fungerande samarbete mellan yrkeskategorierna där rektorn på respektive skola ansvarar för att samverkan mellan fritidshemmets och skolans verksamhet blir av så att de olika verksamheterna ges förutsättningar att skapa ett förtroendefullt samarbete och en samsyn. Enligt Lgr 22 (2022) har rektorerna som uppgift att backa upp personalen i samarbetet mellan verksamheterna genom att ansvara för att verksamheterna ges rätt förutsättningar att bedriva ett framgångsrikt samarbete genom att få till stånd samt utveckla samarbetsformer mellan verksamheterna.

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskningsresultat, inledningsvis redogörs vilka databaser som användes vid sökningen efter relevant litteratur. Avsnittet börjar med vad forskningen säger om samverkan mellan fritids och klasslärare, därefter om förutsättningarna för att bedriva samverkan mellan de två yrkesgrupperna. Studierna sträcker sig över 23 år, vilket bör beaktas med tanke på förändrat skoluppdrag, samhällsförändringar och yrkesrollernas utveckling. Det innebär att resultaten bör tolkas med viss försiktighet, särskilt med tanke på att samverkansformer och förutsättningar kan ha förändrats över tid i och med skolans utveckling.

3.1 Litteratursökning

För att hitta relevant litteratur i form av avhandlingar och vetenskapliga artiklar som har samhörighet till undersökningen har databassökningar i ERIC, Google Scholar och DiVA gjorts. Sökningarna var på både svenska och engelska, sökord som användes var lärare i fritidshem, samverkan, skola, förutsättningar, collaboration, cooperation, leisure teacher, afterschool program. De sex artiklarna som vi använt oss av är alla relevanta för våran studie. Samtliga artiklar är peer reviewed och skrivna av etablerade forskare inom området.

3.2 Samverkan

Flera studier har undersökt samverkan mellan skolans och fritidshemmets verksamhet och visar att samverkan är en viktig faktor för att uppnå en helhetssyn i verksamheten och främja pedagogisk utveckling. Calander (2000) har i sin kvalitativa studie undersökt samverkan mellan fritidslärare och klasslärare och kommit fram till att en fungerande samverkan gynnar alla inom verksamheten. Genom att använda yrkesrollernas olika kompetenser på ett mer sammanhängande sätt och förena det bästa från olika utbildningskulturer skapas förutsättningar för framgångsrik pedagogisk utveckling. Samtidigt visar studien att det råder ojämlika maktförhållanden mellan klasslärare och fritidslärare, där klassläraren tillskrivs högre status eftersom skolans uppdrag anses viktigare än fritidshemmets. Detta påverkar samverkan negativt och kan leda till att fritidshemmets perspektiv på undervisning, mål och traditioner hamnar i skymundan.

Hansen (1999) har i sin kvalitativa studie undersökt hur fritidshemmet och skolans verksamhet samverkar och vilka möjligheter och svårigheter som uppstår i mötet mellan dessa två verksamheter. Samverkan ses som en helhetssyn där arbetet sker mot gemensamma mål och värderingar. Studien visar att det är avgörande att samtliga i verksamheten delar en gemensam riktning för att samverkan ska anses meningsfull och fungera i praktiken.

Likt Hansens studie visar Lago och Elvstrand (2019) i sin kvalitativa studie som syftar till att undersöka vilka faktorer som påverkar klasslärares och fritidslärares samverkan, att en framgångsrik samverkan uppstår när verksamheterna arbetar utifrån gemensamma mål och en gemensam inriktning. Studien visar även att det krävs kunskap och förståelse för varandras uppdrag mellan de olika lärarkategorierna för att skapa ett ömsesidigt samarbete.

I en senare kvalitativ studie av Lago, Elvstrand, Antesten, Källman, Rydell, Vall och Waldeck (2022) vars syfte är att undersöka hur fritidslärare och klasslärare kan utveckla en gemensam identitet och samarbetskultur, framkommer det att samverkan är ett begrepp som kan förstås på olika sätt och kan kopplas till andra begrepp som integration och samarbete. Deras studie visar att samverkan är en social process som tolkas och förhandlas i samspelet mellan människor, men att den också påverkas av organisationens förutsättningar och villkor. De pekar på att samverkan kännetecknas av ett gemensamt syfte, definierade ansvarsområden och gemensamma mål, samt att flera olika yrkeskategorier har ett arbete som i någon form är gemensamt. Studien understryker att samverkan inte är något givet, utan något som ständigt formas i praktiken och i relation till verksamhetens strukturella ramar.

Tillsammans visar dessa studier att samverkan är ett mångfacetterat begrepp som rymmer både möjligheter och utmaningar. För att samverkan ska vara framgångsrik krävs det gemensamma mål, förståelse för olika yrkesroller, samt en medvetenhet om de maktförhållanden och organisatoriska villkor som påverkar samspelet mellan verksamheterna.

3.3 Förutsättningar

Flera studier belyser svårigheterna med att skapa fungerande samverkanskulturer mellan skolan och fritidshemmet. Enligt Lago m.fl. (2022) är en fungerande samverkan mellan verksamheterna i praktiken svår att få till genom bristande organisatoriska förutsättningar till samverkan samt att olika lärarkategorier har olika status. För att en fungerande och framgångsrik samverkan ska bli verklighet krävs gemensam avsatt tid, en medveten och insatt ledning samt att arbetet sker under jämlika förhållanden. Denna problematik bekräftas även av Hansen (1999), som i studien visar att det råder ojämlika förhållanden mellan klasslärare och fritidslärare där klasslärarna anses ha högre status. En bidragande orsak till skolans högre ansedda status är skolans mer etablerade undervisningssyn och innehåll. Samverkan lyfts i studien fram som positiv ur ett elevperspektiv, särskilt vad gäller trygghet och kontinuitet, men innebär också organisatoriska utmaningar som ökad tidspress, minskad flexibilitet och oklara ansvarsförhållanden. Olika yrkestraditioner och pedagogiska synsätt kan skapa spänningar, där vissa yrkesgrupper upplever sig ifrågasatta eller underordnade. Samtidigt är elevernas perspektiv ofta osynligt i diskussionen. Studien pekar på behovet av fortsatt forskning om hur samverkan påverkar elevers lärande, utveckling och självständighet.

Även Andersson (2013) visar i sin kvalitativa studie att fritidshemmets traditionella arbetssätt, som präglas av ett situationsstyrt och relationellt arbetssätt med fokus på socialt samspel, delaktighet och relationsbyggande, hamnar i skymundan i mötet med skolans mer formella syn på lärande. Synen på samverkan påverkas negativt av nya krav med målstyrda och dokumentationskrävande uppgifter där fritidshemmet förväntas arbeta mer strukturerat och formellt. Dessa nya krav sker oftast utefter läraryrkets dominerande position, vilket i sin tur skapar spänningar mellan de olika verksamheterna.

Vidare visar Lago och Elvstrand (2020) i sin kvalitativa studie som syftar till att undersöka vad lärare i skolan och fritidshemmet har för erfarenheter och perspektiv när det gäller förutsättningar för samverkan. En bidragande orsak till att en fungerande samverkan mellan fritidshemmet och skolan är svår att uppnå beror på att mötesplatser och tid för de två lärarkategorierna organiseras utifrån respektive lärarkategori och verksamhet snarare än utifrån det gemensamma uppdraget. Studien visar också att samverkan försvåras av att de olika lärarkategorierna saknar tydlig vägledning och stöd för att hantera de problem och frågor som uppkommer i samverkan. Studien belyser att rektorn har en avgörande roll i att se till att förutsättningar och möjligheter ges till samverkan.

Studien av Hansen (1999) visar att fritidslärare och klasslärare har olika uppfattningar om sina yrkesroller, vilket kan bero på deras varierande bakgrunder och erfarenheter. Klasslärare beskriver sin kompetens med varierande inslag, medan fritidslärare ser klasslärarnas roll mer formellt – som undervisare. Klasslärare ser fritidslärare som

kunniga inom praktisk-estetiska ämnen och i elevernas utveckling. Skillnaderna mellan yrkesrollerna förklaras till stor del av olika krav i styrdokumentet. Studien visar också att klasslärare har ett tydligt huvudansvar i klassrummet, medan fritidslärare arbetar mer gemensamt i arbetslag, ofta under längre tid på dagen. Studien visar att integreringen mellan fritidshemmet och skolan har lett till mer ensamarbete för fritidslärare.

Genomgående visar studierna att det behövs rätt struktur och stöd från ledningshåll för att en fungerande samverkan ska bli verklighet. Studierna tar upp utmaningar som finns i samverkan mellan verksamheterna genom verksamheternas olika arbetsätt och att det råder en statusmässig skillnad mellan verksamheterna där skolans verksamhet upplevs högre aktad än fritidshemmets verksamhet.

4. Teoretiskt perspektiv

Syftet med denna studie är att undersöka hur samverkan upplevs av fritidslärare och klasslärare samt vilka förutsättningar som finns för en fungerande samverkan mellan de två verksamheterna. Kopplat till studiens syfte och frågeställningar valdes det professionsteoretiska perspektivet som teoretiskt ramverk. Professionsteorin som teoretiskt ramverk möjliggör en förståelse för hur fritidslärare och klasslärare förhåller sig till varandra inom den samlade verksamheten vilket är relevant till studiens syfte och frågeställningar. I denna del presenteras det valda teoretiska perspektivet som är professionsteorin. Det vi kommer att fokusera på i professionsteorin är begreppen *makt* och *legitimitet*.

4.1 Professionsteorin

Utifrån ett professionsteoretiskt perspektiv är begreppen legitimitet och makt centrala till att förstå förhållandet mellan fritidshemmets och skolans verksamhet och dess gemensamma arbete. Andersson (2013) definierar begreppet *makt* som det inflytande och dominans en profession har i mötet med en annan profession. *Legitimitet* som begrepp definieras som yrkesstatus, trovärdighet och erkännande i utbildningssystemet och i det övriga samhället.

Svensson (2016) har i sin studie definierat begreppet profession och hur det kan tolkas. Profession definieras och tolkas som särskilda yrkeskategorier med karakteristisk kunskap och har ett självbestämmande i hur de genomför sitt arbete. Studien tar upp att de olika professionerna i samhället besitter olika hög status och *makt* beroende på hur omfattande utbildning som krävs för yrket samt om yrket har en hög *legitimitet* i samhället.

Holmberg (2021) beskriver professionalisering som ett begrepp som beskriver olika processer vars syfte är att bidra till ökning av *legitimitet* och status hos ett yrke. Begreppet kan användas av yrken för att kunna skilja sig från andra yrkesgrupper och skapa en självständighet. Vidare nämns att fritidshemmets verksamhet ses som ett yrke i preprofession vilket innebär att yrket är under utveckling och gör anspråk på professionell status och besitter därav inte lika stor *makt* och *legitimitet* som skolans verksamhet. Begreppet *legitimitet* ur ett professionsteoretiskt perspektiv handlar enligt

Holmberg (2021) om ett yrkes trovärdighet och erkännande i utbildningssammanhang och i samhället i övrigt.

I studierna av Hansen (1999) och Andersson (2013) som syftar till att undersöka vilka svårigheter som kan uppstå i mötet mellan verksamheterna, visar på att det råder en ojämlikhet i mötet mellan verksamheterna i fråga om *makt* och *legitimitet*. Studierna visar att skolans verksamhet har den dominerande positionen gentemot fritidshemmets verksamhet i och med att skolans formella syn och innehåll på lärande är mer etablerad än fritidshemmets informella syn på lärande. Detta förklaras innebära att makten att påverka vilka arbetsmetoder, innehåll och tillvägagångssätt den gemensamma undervisningen ska utgå ifrån i stor grad utgår från skolans syn.

Genom att använda ett professionsteoretiskt perspektiv kan samverkan förstås genom respektive verksamhets uppfattningar om sin egen och den andra verksamhetens yrkesroll. Detta ser vi som relevant till syftet med våran studie, att undersöka om fritidslärare och klasslärare anser att det finns en fungerande samverkan mellan verksamheterna. Det professionsteoretiska perspektivet möjliggör en analys utifrån respektive verksamhets olika förutsättningar gällande *makt* och *legitimitet* vilket sätter en präg på hur samverkansarbetet ser ut och upplevs utifrån respektive verksamhet.

Begreppet *makt* kommer användas i studien för att belysa hur samverkan mellan fritidshemmets och skolans verksamhet påverkas utifrån den obalans som finns i maktförhållandet mellan verksamheterna där skolans med sin högre ansedda ställning oftast dikterar villkoren i samarbetet.

Begreppet *legitimitet* kommer användas i studien för att belysa vilka förutsättningar respektive verksamhet har i mötet mellan varandra utifrån den status respektive verksamhet har i form av trovärdighet och erkännande inom skolan och av övriga i samhället.

5. Metod

I avsnittets första del presenteras vår valda metod för datainsamlingen. Därefter beskrivs urvalet. Vidare följer hur intervjuerna förbereddes och genomfördes följt av det material som användes. Sedan hur den insamlade datan bearbetades och analyserades följt av de etiska aspekter som tagits till hänsyn under studien samt hur tillförlitlig studien som genomförts kan vara.

5.1 Datainsamlingsmetod

Sett till att besvara syftet med studien, som var att undersöka om fritidslärare och klasslärare anser att det finns en fungerande samverkan mellan fritidshemsverksamheten och skolverksamheten valdes semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Valet av denna metod ansågs som relevant då metoden tillåter insamling av detaljerade och ingående beskrivningar utifrån deltagarnas erfarenheter, uppfattningar och synpunkter. Datainsamlingen utfördes genom individuella intervjuer med klasslärare och fritidslärare.

Enligt Bryman (2018) kännetecknas en semistrukturerad intervju av balans mellan öppenhet och struktur. De formulerade frågorna förklaras ofta vara allmänt formulerade, vilket ger deltagarna förutsättningar för att utveckla och förklara sina synpunkter fritt. Denna öppenhet och flexibilitet under intervjuerna gör att forskaren kan uppfatta nya perspektiv i det insamlade empiriska materialet som eventuellt inte skulle ha delgetts i en mer reglerad intervju. Vidare förklaras att semistrukturerade intervjuer gynnar forskaren i att utveckla teorier och begrepp utifrån det insamlade empiriska materialet.

Valet av semistrukturerade intervjuer till denna studie har flera fördelar. Möjligheten att ställa följdfrågor till deltagarna har varit betydelsefullt för att deltagarna på ett mer ingående sätt har kunnat utveckla sina synpunkter. Valet av denna metod har även möjliggjort att identifiera dels möjligheter och svårigheter kopplat till samverkansarbetet vilket är centralt till att ha möjlighet att kunna besvara studiens syfte. Dessutom har metoden möjliggjort att deltagarna har givits förutsättningar att ge detaljerade svar vilket givit studien ett kvalitativt material att analysera.

5.2 Urval

Deltagarna i studien valdes ut efter deras kompetens inom sin yrkesroll som klasslärare eller fritidslärare för att på så vis kunna bidra med relevant information till vår studie. Bryman (2018) förklarar denna typ av urval som ett målstyrt urval vilket innebär att deltagarna inte väljs ut slumpvis, deltagarna väljs ut på ett strategiskt sätt för att de ska kunna bidra med relevans till studiens syfte och frågeställningar. Eftersom deltagarna i studien även var av tidigare bekantskap och var lättillgängliga utgick studien även efter ett bekvämlighetsurval som Bryman (2018) beskriver som ett urval som grundar sig i vilka deltagare som i stunden finns tillgängliga för forskaren. Åtta deltagare intervjuades varav fyra fritidslärare där tre är utbildade och en är under utbildning samt fyra utbildade klasslärare i grundskolan för att få en jämbördig syn kring de båda verksamheternas tankar och synsätt. Studien genomfördes i två olika kommuner i Gävleborgs län där deltagarna har varit aktiva i sina yrkesroller i mellan 3–30 år.

Syftet med urvalet var att fånga en variation av perspektiv på samverkan mellan skola och fritidshem, genom att inkludera fritidslärare och klasslärare med varierande yrkeserfarenhet från olika skolor med skilda organisatoriska förutsättningar. Detta möjliggjorde en mer detaljerad förståelse av hur samverkan praktiseras och upplevs i olika sammanhang. De deltagande klass och fritidslärarna valdes även utifrån deras varierande bakgrund i form av yrkeserfarenhet samt att de var verksamma vid olika skolor och fritidshem med olika arbetsmässiga förutsättningar. Ett sådant urval där deltagarna väljs ut på ett strategiskt sätt med avsikt att få en bredare bild av deltagarnas upplevelser menar Bryman (2018) möjliggöra att både individuella variationer och gemensamma mönster kan identifieras. Denna urvalsmetod blev således relevant kopplat till studiens syfte, att belysa hur fritidslärare och klasslärare upplever samverkan samt vilka förutsättningar som ges till samverkan.

Tabellen visar varje deltagares yrkesroll och antal verksamma år inom yrket vid tidpunkten för intervjun.

Roll	Intervjuperson	Yrkeserfarenhet (år)
Klasslärare	Klasslärare 1	3
Klasslärare	Klasslärare 2	4

Klasslärare	Klasslärare 3	16
Klasslärare	Klasslärare 4	8
Fritidslärare	Fritidslärare 1	13
Fritidslärare	Fritidslärare 2	5
Fritidslärare	Fritidslärare 3	30
Fritidslärare	Fritidslärare 4	5

5.3 Genomförande

Inför våra intervjuer skickade vi ut ett missivbrev (se bilaga 1) till samtliga åtta deltagare med information om vårt syfte med studien, vilken hänsyn som togs i samband med studien samt förklaring av de forskningsetiska aspekterna och deltagarnas rättigheter. Våra intervjufrågor (se bilaga 2) skickades i förväg till deltagarna för att de skulle känns sig förberedda på intervjuernas innehåll. Inför intervjuerna gjorde vi oss bekanta med intervjufrågorna vilket Bryman (2018) menar är betydelsefullt eftersom en intervju kan vara ett krävande och stressande uppdrag vilket kan påverka att den som genomför intervjun kan bli osäker och tappa bort sig i en fråga, glömma en fråga eller till och med ställa fel fråga. Genom att som intervjuare komma förberedda minskar risken att det uppstår en felkälla som indirekt kan påverka resultatet av undersökningen. Intervjuerna varade mellan 15–30 minuter och skedde på deltagarnas arbetsplats utefter deltagarnas önskemål i fråga om datum och tid.

Eftersom deltagarna givit samtycke till att bli inspelade användes mobiltelefoner till att spela in deltagarnas svar. Det inspelade materialet transkriberades och utskriften användes därefter som grund för en tematisk analys.

5.4 Material

Det material som användes i studien var en intervjumanual som utformades med öppna frågor och relevanta teman kopplat till studiens syfte. Intervjumanualen användes som stöd under intervjuerna, där utrymme för öppenhet och variation i frågeordning och uppföljningsfrågor skapade förutsättningar att närmre undersöka de aspekter som deltagarna lyfte som centralt. Enligt Bryman (2018) är en intervjumanual ett bra material att som intervjuare ha med sig vid semistrukturerade intervjuer, manualen fungerar som ett stöd för intervjuaren och möjliggör en öppen samtalsform vilket är viktigt för att få med deltagarnas egna perspektiv.

Mobiltelefon med inspelningsfunktion användes för att spela in intervjuerna. Under intervjuerna användes även papper och penna till att göra stödanteckningar vilket utgjorde en extra trygghet till att ingen viktig information missades. Allt inspelat material transkriberades på dator i programmet Microsoft Word och förvarades lösenordskyddat för att värna om deltagarnas anonymitet.

5.5 Databearbetning

Det insamlade materialet från intervjuerna har tolkats och analyserats med stöd av en tematisk analys. Denna metod menar Bryman (2018) vara fördelaktig för att tolka och analysera kvalitativa data. Arbetet delades upp i två huvudsakliga moment där första delen behandlar bearbetning av data, varav andra delen analys av data.

5.5.1 Bearbetning av data

Strax efter att intervjuerna hade genomförts överfördes det inspelade materialet till skriftlig form genom ordagrann transkribering, i syfte att säkerställa att all relevant information dokumenterades. Enligt Bryman (2018) är transkribering en viktig del i kvalitativ forskning genom att det möjliggör för forskaren att analysera det insamlade materialet på ett djupare och grundligare sätt. Var och en av forskarna ansvarade för att transkribera sina respektive intervjuer.

Därefter bearbetades det transkriberade materialet vidare genom noggranna genomläsningar vid flera tillfällen för att få en djupare förståelse för återkommande mönster i deltagarnas svar. För att underlätta identifieringen av likheter och skillnader mellan intervjupersonernas svar användes färgkodning som ett stöd i analysprocessen. Eftersom vi var två intervjuare jämförde vi även deltagarnas svar för att identifiera både gemensamma och avvikande drag, vilket stärkte analysens tillförlitlighet.

5.5.2 Analys av data

Kodningen skedde i flera steg. Inledningsvis identifierades återkommande ord och begrepp i deltagarnas svar. Dessa grupperades sedan i övergripande kategorier, vilka utgjorde grunden för de teman som presenteras i resultatavsnittet.

Den analysmetod som bedömdes som mest relevant för att analysera det insamlade materialet var tematisk analys. Bryman (2018) förklarar att tematisk analys är en vanlig metod inom kvalitativ forskning, som syftar till att identifiera likheter och skillnader i datamaterialet och sedan bryta ned dessa i teman eller mönster som relaterar till studiens syfte och frågeställningar. Valet av tematisk analys ansågs vara både lämpligt och relevant i relation till studiens syfte och frågeställningar, eftersom metoden möjliggjorde att både gemensamma mönster och individuella variationer kunde identifieras och lyftas fram. Detta gav en djupare förståelse för hur fritidslärare och klasslärare upplever samverkan samt vilka förutsättningar som påverkar detta arbete.

5.6 Etiska aspekter

De etiska aspekter som applicerades på vår studie var informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet samt konfidentialitetskravet. Dessa etiska principer är något Bryman (2018) belyser och beskriver på följande sätt:

Informationskravet och dess innebörd är att forskaren ska ge information till berörda individer om den aktuella undersökningen och dess syfte. Det betyder att individerna

som deltar i en undersökning, exempelvis intervju, ska få information om att de kan när som helst avbryta sin medverkan utan att behöva ange ett skäl samt ska de få veta vilka moment som ingår i undersökningen.

Samtyckeskravet handlar om att de individer som deltar i en undersökning bestämmer själva över sin medverkan och om någon deltagande är minderårig är det vårdnadshavares godkännande som blir ett krav.

Nyttjandekravet innebär att uppgifterna som tillkommer i undersökningen om enskilda individer endast får användas i ändamålet för forskningen som ska utföras.

Konfidentialitetskravet handlar om individernas anonymitet i en undersökning och att uppgifterna ska hanteras med högsta möjliga grad av konfidentialitet.

Även Vetenskapsrådet (2024) tar upp vikten av att som forskare följa en god forskningssed, vilket innebär ett ansvar att skydda de deltagande individernas integritet och säkerställa tillförlitlighet och transparens i forskningsprocessen. I vår studie som baseras på intervjuer inom fritids och skolverksamheten, har etiska överväganden beaktats i överensstämmelse med dessa riktlinjer.

Deltagarna informerades både muntligt och skriftligt om de etiska principerna som gällde för studien. Deltagarna fick information om studiens syfte, att deltagandet var frivilligt, att de när som helst hade möjlighet att avbryta sitt deltagande utan att ange något skäl, samt att deras identitet skulle förbli anonym. Deltagarna informerades även om hur det insamlade materialet skulle användas.

5.7 Validitet

Enligt Bryman (2018) syftar validitet till att studiens mätinstrument mäter det som är menat att studien ska mäta. I vår studie handlar det således om hur väl våra intervjufrågor ger svar på det vi har som syfte med studien och vilka frågeställningar vi har. Vi utformade således intervjufrågorna med en tydlig koppling till studiens syfte och frågeställningar vilket stärker studiens interna validitet. Vi skickade intervjufrågorna i förväg så att deltagarna fick tid att förbereda och bekanta sig med frågorna vilket gav deltagarna möjligheten att ge relevanta och utförliga svar. Intervjuerna genomfördes i lugna och ostörda miljöer utefter deltagarnas önskemål i form av tid och plats. Att deltagarna får bekanta sig med intervjufrågorna innan intervjun och att intervjuerna genomförs i lugna stillsamma miljöer menar Bryman (2018) ge deltagarna bättre förutsättningar att utforma relevanta svar vilket förklarar gynna trovärdigheten i deltagarnas svar och därmed validiteten.

Den externa validitet som enligt Bryman (2018) ses som en generaliserbarhet, om en studies resultat kan överföras till ett större perspektiv. I och med att vår studie utgick efter ett bekvämlighetsurval med ett begränsat antal deltagare som var lättillgängliga och fanns nära till hands så blir det svårt att generalisera studiens resultat till ett större perspektiv.

5.8 Reliabilitet

Bryman (2018) förklarar att reliabilitet innefattar graden av pålitlighet av de mätningar som gjorts i studien där forskarnas tolkningar av innehållet spelar en central roll. I vår studie som utgick efter semistrukturerade intervjuer användes en identisk intervjumall till samtliga deltagare vilket bidrog till att vår datainsamling genomfördes och präglades av struktur och jämförbarhet vilket underlättade våra tolkningar av innehållet. Samtliga intervjuer spelades in vilket Bryman (2018) nämner som fördelaktigt i och med att deltagarnas svar finns ordagrant insamlat och deltagarnas svar kan analyseras flertalet gånger vilket stärker reliabiliteten i och med att det underlättar tolkningen av det insamlade materialet. I och med att våra intervjuer utgick efter ett bekvämlighetsurval där vi var bekanta med deltagarna kan reliabiliteten ifrågasättas, Bryman (2018) förklarar att den personliga relationen kan ha en negativ inverkan på en studies reliabilitet genom att den personliga relationen kan bland annat försvåra att studien sker under objektiva förhållanden eller att relationen kan påverka svaren som deltagarna ger.

6. Resultat

I detta avsnitt redovisas studiens resultat utifrån de genomförda intervjuerna. Resultatet är strukturerat utefter två huvudrubriker utifrån studiens två frågeställningar som syftar till att belysa klasslärares och fritidslärares upplevelser av samverkan samt vilka förutsättningar som möjliggör eller hindrar ett fungerande samarbete. Under dessa två huvudrubriker finns två underrubriker som utgör teman till respektive huvudrubrik. Samtliga fyra teman identifierades i samband med analysen av det insamlade materialet och utgör grunden till att besvara studiens två frågeställningar. Under respektive huvudrubrik förklaras vilka teman som presenteras. I slutet av avsnittet redovisas en sammanfattning av deltagarnas svar.

I de genomförda intervjuerna deltog fyra klasslärare och fyra fritidslärare. Alla förutom en fritidslärare som är under utbildning och arbetar inom verksamheten, har rätt utbildning för sin yrkesroll. Deltagarna har arbetat inom sitt yrke mellan 3 och 30 år. Deltagarna kommer redovisas som fritidslärare 1–4 och klasslärare 1–4.

6.1 Fritidslärares och klasslärares upplevelser av samverkan

Under denna huvudrubrik presenteras två teman som utgör grunden till att besvara studiens första frågeställning: Vad är fritidslärares och klasslärares upplevelse av samverkan mellan fritidshemsverksamhet och skola? Första temat är *Möjligheter och hinder i det dagliga samarbetet* följt av *Upplevelser av professionell legitimitet hos fritidslärare och klasslärare*.

6.1.1 Möjligheter och hinder i det dagliga samarbetet

Temat blir synliggjort genom ett återkommande mönster där samverkan mellan skola och fritidshem präglas av både vilja samt strukturella svårigheter. Resultatet påvisar ett dubbelriktat perspektiv. Det finns en uttalad ambition av att samverka, men samtidigt

visar svaren att samverkan ofta förhindras av praktiska svårigheter som tidsbrist, otydliga roller och obalanserad status mellan professionerna.

Utifrån svaren i intervjun framkommer det att klasslärarna har en relativt god uppfattning om hur samverkan fungerar mellan skolan och fritidshemmet men att det finns tydlig förbättringspotential. Majoriteten upplever att samarbetet fungerar väl vid överlämningar efter skoldagens slut. Klasslärarna är eniga i att viljan till samverkan är god, dock upplever de att det fanns flera faktorer som försvårar detta. Samtliga klasslärare uttrycker att tidsbristen som ett stort hinder till en fungerande samverkan. Tre av klasslärarna betonar att olika arbetsscheman gör det svårt att hitta tid för samplanering, vilket bidrar till att samverkan ofta prioriteras bort till förmån för den ordinarie undervisningen. Samtliga uttrycker att ett fungerande samarbete mellan verksamheterna skulle kunna bidra till en mer motiverande och varierande undervisning för eleverna, där respektive kompetens nyttjades.

”Det var bra att eleverna fick träna matte på olika sätt så att det blev en variation i undervisning, vilket märkte på elevernas motivation.” / Klasslärare 4

Fritidslärarna uttrycker en mer negativ bild av samverkan gentemot klasslärarna. Även fritidslärarna lyfter tidsbristen som ett stort hinder men samtliga uttrycker även att deras kompetens inte alltid respekteras eller nyttjas på rätt sätt. Tre av fritidslärarna upplever att de ofta ser sig själva som en extra resurs än som en lärare som ska arbeta utefter sin specifika yrkesroll.

”Genom alla år jag har jobbat har det alltid varit ett problem vad en fritidslärare ska göra och hur den ska tänka för att få en röd tråd. Just nu på mellanstadiet finns det inte så mycket insyn eller förståelse hos klasslärarna om vad en fritidslärare gör så det blir svårare att samverka för att kunna skapa ett samarbete.” / Fritidslärare 1

Även fast båda yrkesgrupperna upplever många hinder och utmaningar är de överens om att kommunikation och en bra relation till varandra blir centralt för att få till ett positivt samarbete. Majoriteten av fritidslärarna uttrycker en önskan om att bli mer delaktiga i utvecklingssamtal och APT- möten för att skapa en bättre samverkan gentemot kollegor och elever. Detta är något som även klasslärarna anser som viktigt för att utveckla samverkansarbetet och skapa en röd tråd mellan verksamheterna.

Sammanfattningsvis visar detta tema hur samverkan påverkas av både organisatoriska svårigheter och upplevda skillnader i yrkesrollerna. Trots viljan att samverka saknas ofta praktiska förutsättningar och en ömsesidig förståelse för varandras kompetenser utifrån respektive yrkesroll. Detta försvårar ett fungerande samarbete och visar på betydelsen av att samverkan inte endast bör vara av god vilja, utan behöver kulturell och strukturell förankring i skolans organisation.

6.1.2 Upplevelser av professionell legitimitet hos fritidslärare och klasslärare

Temat synliggör hur de två yrkeskategorierna upplever sin och varandras professionella legitimitet. Fritidslärarnas status framstår ofta som villkorad och beroende av

sammanhang, ledarskap och arbetskollegor. Resultatet visar att fritidslärares yrkesroll inte är lika tydlig för omgivningen som klasslärares yrkesroll, vilket påverkar hur fritidslärares kompetens tas emot och respekteras i samverkansarbetet.

Fritidslärarna uttrycker att deras upplevelser av hur andra uppfattar deras yrkesroll till stor del är kopplat till vilka individer som de samarbetar med samt vilken situation de befinner sig i. Tre av fritidslärarna uttrycker att det i vissa sammanhang eller med en del kollegor finns en begränsad förståelse för deras uppdrag och kompetens.

”Dom flesta tror väl att på fritids leker man bara men vi har ett viktigt uppdrag.
/Fritidslärare 3

Samtliga fritidslärare upplever även deras legitimitet som lägre än klasslärares. Klasslärarna upplever fritidspersonalen som experter inom sitt yrkesområde och aner att det inte fanns någon skillnad mellan yrkesrollerna på sina arbetsplatser, men att skolans legitimitet har högre anseende i övriga samhället.

”Jag tänker att fritidspersonalen är experter på det som dom gör och jag känner att dom känner likadant gentemot oss liksom.” / Klasslärare 2

Två av fritidslärarna och en klasslärare uttrycker att rektorn spelar en central roll i att utforma en verksamhet där samverkan grundar sig på respektive yrkesgrupps specifika kompetens. Detta beskrivs som en viktig förutsättning för att skapa en ömsesidig förståelse för varandras uppdrag och för att ge båda professionerna ökad legitimitet i det gemensamma arbetet. En av fritidslärarna problematiserar detta i praktiken genom att belysa rektorns passivitet och bristande förståelse för fritidshemmets uppdrag och kompetens, vilket upplevs och beskrivs som ett hinder i det dagliga gemensamma arbetet.

”Jag upplever att många inte har koll på vad fritids gör och hur viktigt det är för barnen, det gäller även andra lärare men även vår rektor”. /Fritidslärare 3

Sammantaget upplever både klasslärarna och fritidslärarna att det finns en skillnad mellan yrkesgruppernas legitimitet. Däremot upplever fritidslärarna skillnaderna i det vardagliga arbetet till skillnad från klasslärarna. En av deltagarna upplever att klasslärare med tidigare bakgrund av arbete i fritidsverksamhet har bättre förståelse av fritidshemmets uppdrag och vilken kompetens just fritidslärare besitter. Samtliga deltagare är eniga om att en grundläggande förutsättning för god samverkan är förståelse för varandras yrkesroller samt tillhörande uppdrag.

6.2 Möjligheter och förutsättningar för en fungerande samverkan

Under denna huvudrubrik presenteras de två teman som utgör grunden till att besvara studiens andra frågeställning: Vilka möjligheter och förutsättningar finns för en fungerande samverkan? Första temat är *Gemensam planeringstid för samverkan* följt av *Ömsesidig respekt för varandra yrkesidentiteter*.

6.2.1 Gemensam planeringstid för samverkan

Samtliga deltagare ansåg att gemensam planeringstid som viktigt för att få till en fungerande samverkan mellan verksamheterna men att det saknas förutsättningar till gemensam planeringstid på sina arbetsplatser.

De uttrycker även att rektorn har ansvar att ge förutsättningar till gemensamma möten. Fem av deltagarna upplever att rektorn inte ger de förutsättningar som behövs till gemensam mötestid.

Samtliga uttryckte en positiv inställning till gemensam planeringstid och anser att den gemensamma planeringstiden leder till en förbättrad samverkan. Samtliga uttryckte att tidsbristen utgör ett stort hinder till att få till gemensamma mötestillfällen. Tre av deltagarna uttrycker specifikt att avsatt tid för samplanering veckovis bör finnas med schemamässigt för att samverkansarbetet ska fungera i praktiken. Sex av deltagarna upplever att den gemensamma planeringen till stor del sker utifrån spontana kortsiktiga lösningar istället för under organiserande tillfällen.

”Jag upplever att det fungerar bra dom gånger vi har hunnit planera och inte planerat genom att snabbt prata ihop oss under en rast eller när vi har rastvaktat”
/Fritidslärare 4

En av klasslärarna delger i intervjun en liknande bild av hur planeringen kan ske spontant under skoldagen.

”Med planeringstid finns det inga goda förutsättningar, vi har ingen tid alls tillsammans. Samverkan blir impulsiv och sker vid möte i korridoren eller vad som behövs för stunden.” /Klasslärare 3

Två av fritidslärarna upplever att den gemensamma planeringstid som ges ofta hamnar efter skoldagens slut när klasslärarna inte har någon undervisningstid, utifrån det förklaras att fritidspersonalen får omorganisera verksamheten så att berörd samverkanspersonal kan ges gemensam planeringstid.

Tre av deltagarna upplever att större aktiviteter där hela skolorganisationen blir berörd, exempelvis friluftsdagarna, fungerar planeringen väl men att vardagsplaneringen blir lidande när tiden inte finns.

6.2.2 Ömsesidig respekt för varandra yrkesidentiteter

Samtliga klasslärare och fritidslärare som deltog i intervjun är eniga om att en ömsesidig respekt blir betydelsefull i samverkansarbetet. Denna respekt upplevs i praktiken annorlunda mellan de två yrkeskategorierna. Klasslärarna anser att respekten finns mellan de olika lärarkategorierna på respektive skola, medan fritidslärarna uttryckte att den ömsesidiga respekten inte alltid framkommer. Två av fritidslärarna upplever att klasslärarna ofta visar en brist på förståelse och erkännande av fritidspersonalens yrkesidentitet, medan en annan fritidslärare upplever att klasslärare överlag ofta kan ha en nedvärderande syn på verksamheten. Samtliga fritidslärare upplever att de genom åren i sin yrkesroll samverkat med klasslärare som har en positiv

och insatt syn på deras yrkesidentitet som fritidslärare men mestadels samverkat mot klasslärare som har en bristande förståelse för deras yrkesroll.

”Ganska blandat hur kollegor från skolan ser på mitt yrke. Vissa är insatta och vill gärna samarbeta och kommer med frågor, medans andra har en svag bild av uppdraget och inte riktigt förstår att lärande sker även i fritidshemmet.”

/Fritidslärare 4

Samtliga klasslärare poängterar vikten av kommunikation mellan verksamheterna samt att visa intresse för varandras uppdrag och undervisning. Två av klasslärarna tar upp att det krävs tydlighet till varandra för att samtliga ska kunna veta vad som förväntas. Detta för att skapa förståelse för varandras yrkesroller, möjliggöra en ömsesidig respekt för varandra samt för att undvika missförstånd. En av klasslärarna diskuterar hur betydelsefullt det är med insyn och förståelse för varandras uppdrag för att det inte ska leda till oenigheter mellan verksamheterna.

”Fritids får ju ofta fylla upp om någon blir sjuk och då får den hoppa in och ta lektion men vi kan inte göra detsamma för vi har möten och där tror jag det blir lite ... ja... missförstånd och det händer ju när vi inte har insyn i varandras verksamheter. Det är inte att någon tycker att man är viktigare. Det blir ju missförstånd när man inte har förståelse eller insynen.” /Klasslärare 2

Samtliga fritidslärare upplever att de vill bli nyttjade för sin kompetens inom yrket och inte agera som en extra resurs i klassrumsmiljö. De uttrycker att de ska kunna arbeta utifrån sin kompetens för att kunna känna sig respekterade i sin yrkesroll gentemot klasslärarna. För att det ska bli möjligt betonar samtliga vikten av gemensam planering. Detta var även något klasslärarna anser som viktigt för att skapa en gemensam förståelse kring varandra uppdrag.

Resultatet visar att en ömsesidig respekt och förståelse mellan yrkeskategorierna inte kan tas för given, det behövs aktivt drivas genom gemensam planering, kommunikation och erkännande av respektive yrkesidentitets uppdrag och kompetens.

6.3 Sammanfattning av studiens resultat

Sammanfattningsvis redogör klasslärare och fritidslärare en generellt god inställning till samverkan, specifikt vid överlämnningar vid skoldagens slut. Däremot framkommer det tydliga hinder i svaren från båda lärarkategorierna där tidsbrist och olika scheman främst försvårar samverkan samt planering. Klasslärarna betonar att samverkan kan vara en bidragande faktor kring en mer motiverad och varierad undervisning om båda lärarkategoriernas kompetenser tas tillvara.

Fritidslärarna uttrycker en mer kritisk syn på samverkan där tidsbristen blir betonas främst. Ett ytterligare hinder som fritidslärarna upplever är bristen på erkännande för deras professionella kompetens och en majoritet uttrycker att de betraktas mer som resurspersoner än som utbildad lärare i fritidshem med ett specifikt uppdrag, vilket leder till en påverkan på deras yrkesmässiga legitimitet. Trots detta anser båda lärarkategorierna att god kommunikation, gemensamma mål samt en ömsesidig respekt för varandras professioner som centrala faktorer för att få ett fungerande samarbete.

Gemensam planeringstid var återkommande svar för båda lärarkategorierna som verkar vara avgörande för att en effektiv samverkan ska fungera, men de påpekar att det ofta saknas i praktiken. Alla deltagarna medgav att planering sker mer spontant än strukturerat och att det leder till otydlighet och begränsade möjligheter för ett långsiktigt samarbete. Alla deltagare var även eniga om att rektorns roll för att skapa organisatoriska förutsättningar för gemensam planeringstid är en central faktor.

Synen på varandras legitimitet skiljer sig åt där klasslärare uttryckte en generell respekt för fritidslärares kompetens, men fritidslärarna upplever ändå en låg yrkesmässig status i det dagliga arbetet. Bristen på ömsesidig förståelse för respektive uppdrag framstår även det som ett hinder. Avslutningsvis menar samtliga deltagare att samverkan har en stor utvecklingspotential där tydlig kommunikation, erkännande av respektive lärarkategori och dess uppdrag samt en aktiv satsning på gemensam planering får betydelse för elevers utveckling.

7. Resultatanalys

I detta avsnitt analyseras studiens resultat utifrån vad tidigare forskning säger samt genom studiens teoretiska perspektiv, professionsteorin för att hitta skillnader, likheter och mönster. Avsnittet är strukturerat likt föregående avsnitt, med två huvudrubriker som utgår från studiens två frågeställningar innehållandes två underrubriker som utgör teman till respektive huvudrubrik. Under respektive huvudrubrik förklaras vilka teman som presenteras.

7.1 Fritidslärares och klasslärares upplevelser av samverkan

Under denna huvudrubrik presenteras två teman som utgör grunden till att tolka och förklara studiens resultat utifrån studiens första frågeställning: Vad är fritidslärares och klasslärares upplevelse av samverkan mellan fritidshemmet och skolans verksamhet? Första temat är *Möjligheter och hinder i det dagliga samarbetet* följt av *Upplevelser av professionell legitimitet hos fritidslärare och klasslärare*.

7.1.1 Möjligheter och hinder i det dagliga samarbetet

Resultatet visar att samverkan mellan fritidslärare och klasslärare upplevs som önskvärd av båda yrkesgrupperna. Samtliga deltagare uttrycker en positiv inställning till gemensam planeringstid och menar att denna är central för att uppnå en fungerande samverkan. Det framkommer att samplaneringen bidrar till ökad förståelse för varandras uppdrag och till bättre struktur för eleverna.

Trots denna gemensamma vilja visar resultatet samtidigt på flera strukturella hinder. Framför allt lyfter deltagarna fram tidsbrist som ett centralt problem. Samtliga uttryckte att tidsbristen utgör ett stort hinder för att få till gemensamma mötestillfällen. Sex av deltagarna upplever att planeringen till stor del sker utifrån spontana och kortsiktiga lösningar. En fritidslärare beskriver:

”Jag upplever att det fungerar bra dom gånger vi har hunnit planera och inte planerat genom att snabbt prata ihop oss under en rast eller när vi har rastvaktat.” /Fritidslärare 4

Detta mönster ses även i klasslärares beskrivningar.

”Med planeringstid finns det inga goda förutsättningar, vi har ingen tid alls tillsammans. Samverkan blir impulsiv och sker vid möte i korridoren eller vad som behövs för stunden.” /Klasslärare 3

Flera fritidslärare upplever dessutom att den tid som erbjuds för samplanering ofta förläggs efter skoldagens slut, när klasslärarna är lediga men fritidspersonalen måste omorganisera sin verksamhet för att delta. Tre av deltagarna efterfrågar tydligt att gemensam planeringstid bör schemaläggas veckovis för att samverkansarbetet ska fungera i praktiken.

Dessa resultat tydliggörs i tidigare forskning, Lago och Elvstrand (2020) visar exempelvis att gemensam planering ofta prioriteras bort och att planeringstid i praktiken styrs av respektive yrkesrolls uppdrag snarare än av gemensamma behov. Även Calander (2000) pekar på att samverkan tenderar att organiseras utifrån skolans strukturer, vilket riskerar att fritidshemmets arbetssätt marginaliseras.

En återkommande uppfattning i intervjuerna är också att skolledningen har ett avgörande ansvar för att skapa förutsättningar för samverkan. Deltagarna uttrycker att rektorn bör prioritera samverkan genom att avsätta gemensam planeringstid och skapa organisatoriska ramar. Fem av deltagarna upplever att detta inte sker i tillräcklig utsträckning.

Utifrån ett professionsteoretiskt perspektiv kan detta enligt Andersson (2013) och Svensson (2016) förstås genom att samverkan mellan professioner inte sker utefter en jämbördig ställning till varandra. Klasslärarrollen ses som mer etablerad, vilket leder till en obalans i samarbetet. Fritidslärarna uttrycker att de ibland känner sig som resurspersoner snarare än likvärdiga lärare, vilket påverkar deras möjlighet att påverka gemensamma beslut.

Trots att resultatet visar på många hinder visar studien också exempel där samverkan fungerar bättre, ofta kopplade till personligt engagemang. I dessa sammanhang visar studien att ett mer ömsesidigt utbyte sker, där båda professionernas kunskaper lyfts. Det visar att strukturella hinder delvis kan övervinnas kortsiktigt genom personligt förtroende i yrkesrelationen och i ledarskapet, men att långsiktig hållbart samverkansarbete kräver tydligare organisatoriska ramar och erkännande av båda yrkesgruppernas uppdrag.

7.1.2 Upplevelser av professionell legitimitet hos fritidslärare och klasslärare

I resultatet framkommer en tydlig spänning kring frågan om yrkesmässig legitimitet inom samverkan mellan fritidshemmets och skolans verksamhet. Fritidslärarna beskriver att deras yrkesroll ofta förstås och bemöts olika beroende på vilka individer de samarbetar med och i vilken kontext som samarbetet sker. Tre av fritidslärarna uttrycker att det finns situationer eller i gemensamma mötessammanhang där förståelsen för

fritidshemmets uppdrag och deras professionella kompetens är begränsad. Detta tyder på att fritidshemmets status inte är självklar i hela skolorganisationen.

Denna osäkerhet kring yrkesrollens erkännande syns i följande citat där en fritidslärare säger:

”Dom flesta tror väl att på fritids leker man bara men vi har ett viktigt uppdrag.”
/Fritidslärare 3

Upplevelsen av bristande legitimitet delas av samtliga fritidslärare, som uppfattar att deras profession ofta tillskrivs lägre status än klasslärarens, trots att båda yrkesrollerna bär ansvar för elevers utveckling utifrån olika perspektiv. Klasslärarna i studien beskriver däremot fritidslärarna som experter inom sitt område och ger uttryck för ömsesidig respekt.

”Jag tänker att fritidspersonalen är experter på det som dom gör och jag känner att dom känner likadant gentemot oss liksom.” /Klasslärare 2

Detta antyder att spänningen mellan professionerna inte nödvändigtvis bottnar i misstro från klasslärarna, utan snarare i strukturella eller kulturella skillnader inom skolorganisationen. Tidigare forskning bekräftar detta. Hansen (1999) visar exempelvis att fritidslärare ofta upplever en lägre status i jämförelse med klasslärare, trots att de bidrar med ett kompletterande pedagogiskt uppdrag.

I resultatet framkommer också att rektorns roll har en avgörande betydelse för hur yrkesrollerna synliggörs och värderas. Två fritidslärare och en klasslärare pekar på vikten av att rektorn aktivt skapar organisatoriska förutsättningar där respektive yrkeskompetens tas till vara. En fritidslärare problematiserar detta och beskriver att skolledningen ibland brister i förståelse för fritidshemmets uppdrag, vilket försvårar samverkansarbetet:

”Jag upplever att många inte har koll på vad fritids gör och hur viktigt det är för barnen, det gäller även andra lärare men även vår rektor.” /Fritidslärare 3

Lago m.fl. (2022) samt Andersson (2013) belyser liknande tendenser i sina studier, där fritidshemmets verksamhet riskerar att marginaliseras i skolmiljöer som styrs av måluppfyllelse och schemabunden undervisning. Det bekräftar behovet av en skolledning som inte bara organiserar för samverkan utan också aktivt legitimerar båda yrkesgruppernas bidrag till elevernas hela skoldag.

Sammanfattningsvis visar resultaten i studien och tidigare forskning att fritidslärarens legitimitet påverkas av organisatoriska ramar, maktförhållanden och historiskt präglade uppfattningar om undervisning. En stärkt legitimitet kräver således inte bara erkännande från omgivningen, utan även ett tydligt ledarskap, gemensamma mål och ett aktivt arbete med att synliggöra fritidshemmets pedagogiska värde.

7.2 Möjligheter och förutsättningar för en fungerande samverkan

Under denna huvudrubrik presenteras två teman som utgör grunden till att tolka och förklara studiens resultat utifrån studiens andra frågeställning: Vilka möjligheter och

förutsättningar finns för en fungerande samverkan? Första temat är *Gemensam planeringstid för samverkan* följt av *Ömsesidig respekt för varandra yrkesidentiteter*.

7.2.1 Gemensam planeringstid för samverkan

Resultatet påvisar att samtliga deltagare betonar den gemensamma planeringstiden som en betydelsefull faktor för en fungerande samverkan mellan skola och fritidshem. Deltagarna påpekar att tidsbrist är ett stort hinder i samverkansarbetet och att samplanering sker därför mer spontant och kortsiktigt istället för att den är schemalagd, vilket anses som önskvärt från båda lärarkategorierna. Lago och Elvstrand (2020) stödjer detta resonemang i deras genomförda studie och menar att samverkan samt mängden olika uppgifter blir något som sker i stunden och inte i organiserade sammanhang. Eftersom främst klasslärare även har andra åtaganden i form av möten, samtal eller pappersarbete blir samverkan istället en prioriteringsfråga. Alla berörda lärarkategorier har flera uppdrag utöver planeringstid vilket förklarar leda till att samverkan konkurreras ut när det finns andra uppgifter som måste gå före.

Resultaten från de genomförda intervjuerna i studien visar att flera av deltagarna upplever att samverkan fungerar bra när samtliga på arbetsplatsen arbetar utifrån gemensamma mål och en gemensam inriktning. Dessa upplevelser överensstämmer med vad Lago och Elvstrand (2019) lyfter fram som avgörande faktorer för att få en framgångsrik samverkan. Bristen på en gemensam målbild utgör hinder för samverkan kopplat till vad resultaten visar. Således blir behovet av struktur tydligt där båda professionernas uppdrag synliggörs och får en likvärdig värdering samt ett tydligt stöd från ledning, i form av rektor, som även leder arbetet för att kunna arbeta mot gemensam inriktning och mål.

Sett ur ett professionsteoretiskt perspektiv kan resultatet av studien förstås genom en maktobalans i och med att en del av fritidslärarna upplever att den gemensamma planeringstiden som ges ofta sker utifrån klasslärares villkor. Detta är något som Hansen (1999) och Andersson (2013) visar på i sina studier, att skolans verksamhet har den dominerande rollen i samverkansarbetet.

7.2.2 Ömsesidig respekt för varandra yrkesidentiteter

Resultatet visar att både fritidslärare och klasslärare betraktar ömsesidig respekt som en central förutsättning för en fungerande samverkan mellan verksamheterna. Trots denna gemensamma utgångspunkt framträder det i studien att respektens uttryck och mottagande varierar mellan professionerna. Klasslärarna beskriver i stor utsträckning att relationen till fritidslärarna präglas av respekt och att samverkan fungerar väl. Fritidslärarna däremot ger en annorlunda bild och upplever att erkännandet för deras yrkesroll inte alltid är självklar.

Två fritidslärare beskriver att det finns en återkommande brist på förståelse för fritidshemmets pedagogiska uppdrag, och att denna okunskap ibland leder till att deras roll reduceras till en kompletterande resurs snarare än att de arbetar utefter sitt uppdrag och kompetens. En av fritidslärarna uttrycker detta genom att säga:

”Ganska blandat hur kollegor från skolan ser på mitt yrke. Vissa är insatta och vill gärna samarbeta och kommer med frågor, medans andra har en svag bild av uppdraget och inte riktigt förstår att lärande sker även i fritidshemmet.”
/Fritidslärare 4

Denna upplevelse speglar det Hansen (1999) lyfter, där fritidslärarens yrkesidentitet ofta riskerar att osynliggöras i mötet med skolans mer formaliserade och målinriktade verksamhet. Det visar att respekt inte enbart handlar om individers vilja att samarbeta, utan även om strukturella villkor och kunskap om varandras professionella uppdrag.

Klasslärarna i studien betonar å sin sida vikten av tydlig kommunikation för att undvika missförstånd och för att öka förståelsen för varandras uppdrag. En av dem pekar på hur bristen på insyn i fritidshemmets verksamhet kan skapa obalans och feltolkningar, särskilt när fritidspersonal tilldelas uppgifter som inte överensstämmer med deras pedagogiska uppdrag:

”Fritids får ju ofta fylla upp om någon blir sjuk och då får den hoppa in och ta lektion men vi kan inte göra detsamma.... Det blir ju missförstånd när man inte har förståelse eller insynen.” /Klasslärare 2

Detta belyser hur vardagliga rutiner och organisatoriska förväntningar påverkar upplevelsen av yrkesmässig respekt och hur viktigt det är med ömsesidig kunskap om varandras verksamheter. Liknande slutsatser kan ses i Lago och Elvstrands (2019) forskning, där tydlig kommunikation och gemensamma mål framhålls som avgörande faktorer för meningsfull samverkan.

Både fritidslärare och klasslärare i denna studie framhåller gemensam planering som ett viktigt verktyg för att främja respekt, insyn och ett gemensamt ansvarstagande. Fritidslärarna uttrycker tydligt att deras kompetens behöver tas tillvara för att de ska kunna känna sig respekterade i det gemensamma arbetet. Att få bidra utifrån sin specifika professionella kunskap beskrivs som centralt för att uppnå likvärdighet i samverkan. Denna syn delas av klasslärarna, som betonar att gemensam planering inte bara stärker samarbetet utan även ökar förståelsen för hur verksamheterna kan komplettera varandra på ett konstruktivt sätt.

Forskningen stöder vikten av strukturerad samverkan där respektive yrkesgrupps kompetens ges utrymme. Både Lago m.fl. (2022) och Andersson (2013) lyfter att en ledning som aktivt skapar organisatoriska förutsättningar för dialog, planering och delaktighet kan motverka statuskrockar och bidra till att samtliga professioner ges det erkännande de förtjänar.

Resultatet av studien kan ses ur ett professionsteoretiskt perspektiv genom synliggörandet av skillnaderna i upplevelsen av ömsesidig respekt i mötet mellan de två yrkesgrupperna. Fritidslärarna upplever att de inte känner sig fullt erkända i sin yrkesroll medan klasslärarna upplever att de har respekt för fritidslärarnas yrkesroll. Detta kan förstås genom begreppen legitimitet och makt. Andersson (2013) och Hansen (1999) visar i sina studier att klassläraryrket besitter en allmänt högre status än fritidsläraryrket, vilket gör att makten att påverka gemensamma beslut sker till klassläraryrkets fördel.

Intervjuerna och tidigare forskning visar att samverkan är önskvärd och möjlig att genomföra men att i praktiken krävs det strukturella förutsättningar, gemensamma mål,

tydligt ledarskap och en ömsesidig respekt mellan professionerna för att samverkan ska fungera på ett långsiktigt sätt samt gynna elevernas lärande.

8. Resultatdiskussion

I följande avsnitt kommer en redogörelse för hur resultatdiskussionen genomförts. Till en början diskuteras resultatet kopplat till tidigare forskning, litteratur samt styrdokument. Sedan diskuteras resultatet med koppling till det teoretiska perspektivet. Därefter kommer pedagogiska konsekvenser diskuteras, följt av förslag på framtida forskning. Sedan redovisas en metoddiskussion och avslutningsvis sammanfattas studien med en konklusion.

8.1 Tolkning av resultat utifrån tidigare forskning och litteratur

Syftet med vår studie var att undersöka om fritidslärare och klasslärare ansåg att det fanns en fungerande samverkan mellan fritidshemmets verksamhet och skolans verksamhet. Resultatet av vår studie visar att det finns en stark vilja till samverkan mellan fritidslärare och klasslärare, men att samarbetet ofta hindras av bristande förutsättningar som tidsbrist, otydliga uppdrag och att det förekommer en maktobalans mellan yrkesrollerna. Dessa hinder kan tydligt ses utifrån tidigare forskning, där Lago och Elvstrand (2020) beskriver hur samverkan ofta sker utifrån spontana former snarare än under organiserade former, vilket försvårar långsiktighet och kvalitet i samverkansarbetet.

Vår studie visar att fritidslärarna ofta upplever sig hamna i skuggan av klasslärarrollen, vilket leder till att deras kompetens inte fullt ut erkänns och tas tillvara. Detta kan tolkas som en fråga om legitimitet, där klasslärarens uppdrag har en starkare position i skolans traditionella syn på undervisning (Svensson, 2016; Andersson, 2013). Denna maktobalans mellan yrkesrollerna gör att fritidshemmets perspektiv riskerar att osynliggöras, vilket också Calander (2000) bekräftar utifrån sin studie.

Samtidigt visar studien att det uppstår bättre förutsättningar för samverkan när det finns ett tydligt ledarskap och en gemensam målbild. Här framstår rektorns roll och ansvar som viktig, dels för att skapa tid för planering, men även för att aktivt erkänna båda yrkesrollernas värde. Detta överensstämmer med vad Hansen (1999) och Lago m.fl. (2022) lyfter fram i sina studier, där dessa aspekter blir avgörande för att undvika konflikter kopplade till yrkesroller och skapa ett mer jämbördigt samarbete.

Vår tolkning blir därmed att en fungerande samverkan inte enbart handlar om vilja, utan om organisatoriska ramar som möjliggör jämlikhet samt förståelse för varandras uppdrag och kompetens. Förutsättningar för en jämlik samverkan mellan fritids och klasslärarna skapas genom gemensam planering, respekt och att båda yrkesrollerna ges möjlighet att bidra utifrån sin specifika kompetens.

8.2 Tolkning av resultat utifrån teoretiskt perspektiv

Utifrån vår studies professionsteoretiska perspektiv kan flera mönster identifieras i studiens resultat. Begreppet makt framträder mer påtagligt i fritidslärarnas upplevelser av att behöva anpassa sig efter skolverksamhetens ramar och arbetsätt. Klasslärarens yrkesroll framstår som mer styrande i arbetet, vilket Anderssons (2013) tydliggör i sin forskning genom att vissa yrkeskategorier kan dominera i mötet gentemot andra. Samverkan sker därför inte på jämlika villkor mellan yrkeskategorierna, trots bådas vilja till att samarbeta.

Samtidigt visar resultatet av vår studie att legitimitet är en avgörande faktor för hur yrkesrollerna värderas och erkänns. Fritidslärarna upplever sig som mindre framträdande och mindre erkända, vilket kan kopplas till Holmbergs (2021) beskrivning av fritidshemmets position som en ”preprofession”, det vill säga en yrkesroll som ännu inte nått professionell status.

Det professionsteoretiska perspektivet synliggör således hur skillnader i inflytande och status påverkar möjligheterna till en hållbar fungerande och jämlik samverkan. För att uppnå en mer rättvis relation i samverkansarbetet krävs inte enbart en individuell drivkraft, utan också ett organisatoriskt erkännande av fritidshemmets uppdrag och kompetens. På så sätt kan maktförhållanden mellan verksamheterna utjämnas vilket skapar bättre förutsättningar för en fungerande samverkan.

8.3 Pedagogiska konsekvenser

Studien visar att fritidshemmet erbjuder alternativa arbetsätt än skolan. Via fritidshemmets syn på undervisning där lärande kan ske via lek, skapande och socialt samspel, kan denna undervisningssyn komplettera skolans mer strukturerade syn på undervisning och bidra till att eleverna får möta olika typer av lärmiljöer. Att eleverna ska ges den möjlighet syns tydligt i nuvarande styrdokument. Enligt Lgr22 (2022) ska eleverna ges möjlighet att få möta en variation av lärmiljöer, uttrycksformer och arbetsätt.

Om fritidshemmets kompetens inte ges plats i det gemensamma arbetet kan viktiga delar av denna variation i elevernas undervisning falla bort. Detta kan leda till en mer ensidig undervisning för eleverna. Lgr22 (2022) visar på att undervisningen ska utgå från en helhetssyn där yrkesgrupperna har ett gemensamt ansvar för elevernas utveckling och lärande. Om fritidshemmets kompetens uteblir i det gemensamma arbetet minskar förutsättningarna till den helhetssyn eleverna ska ges i undervisningen, vilket inte ligger i linje med vad styrdokumentet antyder.

Därför blir det viktigt att både fritidslärare och klasslärare ges möjlighet till gemensam planeringstid där båda yrkesgruppernas specifika kompetens värderas lika. En sådan samverkan kan ge eleverna en mer variationsrik och stimulerande undervisning vilket kan bidra till att berika elevernas lärande och utveckling. “Ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika elevernas utveckling och lärande”. (Lgr 22, 2022 s.9).

8.4 Metoddiskussion

Studiens valda metodupplägg med semistrukturerade intervjuer visade sig vara relevant för att undersöka hur fritidslärare och klasslärare upplever samverkan. Metoden möjliggjorde reflekterande och djupgående svar, vilket Bryman (2018) nämner som en av de största styrkorna med kvalitativa intervjuer. Genom att använda öppna frågor kunde deltagarnas perspektiv komma till uttryck genom att ges möjligheten att reflektera på ett självständigt sätt, vilket ökade möjligheten att deras verkliga uppfattningar och erfarenheter kring samverkansarbetet mellan fritidshemmet och skolans verksamhet delgavs.

I studiens valda metodupplägg fanns även vissa begränsningar som kan uppmärksammas. En första begränsning kan ses ur studiens urval. Urvalet skedde utifrån ett bekvämlighetsurval, där samtliga deltagare var personer vi hade en tidigare relation till. Enligt Bryman (2018) kan detta leda till en risk att deltagarnas svar kan påverkas medvetet eller omedvetet genom den personliga relationens mellan deltagaren och forskaren, och således objektiviteten i studien. Under samtliga intervjuer försökte vi minska denna risk genom att inta ett neutralt förhållningssätt i intervjusituationerna och använda en intervjuguide för att hålla samtalet fokuserat på studiens syfte, men en viss påverkan kan inte uteslutas.

En annan begränsande aspekt gäller studiens generaliserbarhet. Bryman (2018) förklarar att generaliserbarhet visar på om resultaten av en studie kan överföras till ett bredare perspektiv, vilket beskrivs kunna styrka studiens externa validitet om resultatet av studien visar sig vara överförbart till ett bredare perspektiv. Eftersom vår studie bygger på ett litet urval av åtta deltagare från två kommuner varav fyra fritidslärare och fyra klasslärare, samt att urvalet inte är slumpmässigt utan utgår från ett strategiskt och ett bekvämlighetsurval, är möjligheten att generalisera resultaten till ett bredare perspektiv begränsad, således kan inte studiens externa validitet styrkas.

Genomförandet av våra intervjuer präglades av anpassning och flexibilitet utifrån deltagarnas önskemål kring tid och plats, vilket skapade goda förutsättningar för öppna samtal. Dock varierade intervjuerna i längd, från 15 till 30 minuter. Det kan ha påverkat mängden och djupet i den insamlade datan. I efterhand hade längre intervjuer kunnat skapa ännu större förutsättningar för deltagarna att utveckla sina resonemang, genom att vi som intervjuare eventuellt skulle kunnat ställa fler följdfrågor eller utforma någon ytterligare fråga som inbjöd till djupgående analys. Detta menar Bryman (2018) är viktigt för forskaren att tänka på vid intervjusituationer genom att som forskare vara lyhörd för intervjupersonens svar och följer upp på ett sätt som gynnar ett utforskande samtal.

Analysen av det insamlade materialet genomfördes med hjälp av en tematisk analys, vilket Bryman (2018) beskriver som en lämplig och vanlig metod vid kvalitativ forskning då den möjliggör att identifiera återkommande teman och mönster i det empiriska materialet. Genom att vi båda ansvarade för transkribering av våra respektive intervjuer och sedan jämförde våra tolkningar kunde analysens tillförlitlighet kunnat stärkas om en tredje part medverkade i kodningsarbetet för att på så vis bidra med en objektiv syn för att motverka egna tolkningar, vilket Bryman (2018) lyfter som en tänkbar strategi för att öka tillförlitligheten i studien.

Vår studie utgår från professionsteorin med särskilt fokus på begreppen legitimitet och makt, vilket påverkade både utformningen av intervjufrågor och tolkningen av det

empiriska materialet. Enligt Svensson (2016) belyser professionsteorin hur olika yrkesgrupper förhåller sig i relation till varandra. Detta kan ses som centralt i denna studie där samverkan mellan fritidslärare och klasslärare står i fokus.

Vid utformningen av intervjufrågorna togs hänsyn till att olika uppfattningar om yrkesroller kan relateras till frågor om makt och legitimitet, exempelvis vilken verksamhet som har den bestämmande rollen i beslut rörande synen på undervisningen. Genom att använda semistrukturerade intervjuer kunde studiens professionsteoretiska perspektiv tydligt framkomma då deltagarna gavs förutsättningar att själva reflektera över sina uppfattningar om yrkesrollens status och funktion i samverkansarbetet, vilket Bryman (2018) förklarar är fördelaktigt med val av semistrukturerade intervjuer, där deltagarna ges möjligheten att själva kunna reflektera och fördjupa sina perspektiv.

I analysen av studien har begreppet legitimitet hjälpt till att förstå hur fritids och klasslärarna ser på sin roll i det gemensamma arbetet. Exempelvis visar de genomförda intervjuerna att fritidslärarna ofta känner att deras specifika kunskap utifrån deras yrkesuppdrag inte fullt ut ges det rätta erkännandet inom skolan. Det kan således förstås som att fritidslärarens yrkesroll inte ses som lika legitim som klasslärarens yrkesroll. Begreppet makt har i studien hjälpt till att förstå hur beslutsfattandet i samarbetet sker utifrån en obalans mellan yrkesrollerna. Studien visar genomgående skolans dominant position i samarbetet. Genom användandet av det professionsteoretiska perspektivet har det upplevts underlättande med tolkningar och förståelse för samverkan mellan fritids och klasslärare.

Sammanfattningsvis anser vi att metodvalet var relevant och fungerande för att besvara studiens syfte. Begränsningar i urval och relationer till deltagarna är viktiga att belysa. En bidragande faktor till metodvalet att välja ut deltagare som var lättillgängliga och av tidigare bekantskap grundar sig i den tidspress som upplevdes i samband med studien. Hade vi haft mer tid till studien hade fler personer kunnat valts ut, även personer utan tidigare bekantskap för att på så vis utveckla studiens generaliserbarhet genom att nå ett större urval av perspektiv och erfarenheter.

8.5 Framtida forskning

Resultatet i den här studien visar att det finns vissa områden som det förslagsvis kan forskas vidare om. En problematik som syns i studien är fritidslärarnas upplevelse av att deras yrkesroll och kompetens inte alltid erkänns av klasslärarna, trots att klasslärarna poängterar att de har respekt för fritidslärarnas arbete och själva inte upplever några yrkesmässiga skillnader i det vardagliga arbetet. Därför vore det intressant att i framtida forskning göra en djupare analys i hur yrkesrollens legitimitet upplevs i det dagliga samarbetet mellan yrkesgrupperna. Detta skulle förslagsvis kunna göras via enkäter för att på så vis få en större bild av hur det upplevs och fungerar i olika typer av skolor i fråga om storlek, socioekonomiskt olika områden, olika kommuner och sett till skolor med en variation utifrån andelen utbildade lärare. På så vis skulle jämförelserna kunna mynna ut i exempel med skolor som fungerar bra där personalen upplever att samverkansarbetet sker utifrån respektive yrkesrolls kompetens och mindre bra exempel där samverkansarbetet upplevs av personalen ske under förhållanden av brist på erkännande för varandra uppdrag. Således skulle de goda exemplen kunna bidra med förståelse och inblick utifrån deras arbete med att främja en likvärdig samverkan som sker utifrån respektive yrkesrolls kompetens.

Studien visar även att flera deltagare anser att de saknar stöd från rektorn i samverkansarbetet, där deltagarna anser att rektorn har ett övergripande ansvar att ge förutsättningar till samverkan i fråga om organiserandet av samverkansarbetet och genom avsatt tid för gemensam planering. Således vore det intressant att i framtida forskning undersöka hur rektorer ser på sitt ansvar i arbetet med att skapa positiva förutsättningar för samverkan.

8.6 Konklusion

Syftet med denna studie var att undersöka om fritidslärare och klasslärare ansåg att det fanns en fungerande samverkan mellan fritidshemmets och skolans verksamhet. Genom intervjuer framkom det att både fritids och klasslärarna upplevde samverkan som viktig, men att det fanns hinder som påverkade, exempelvis att fritidslärarnas kompetens inte alltid erkänns fullt ut samt brist på gemensam planeringstid.

Trots svårigheter lyftes även positiva exempel fram, där respekt mellan yrkesgrupperna och god kommunikation leder till bättre samarbete. Studien visar att det behövs skapas bättre förutsättningar till att samverkansarbetet ska fungera, detta genom att skapa en arbetsmiljö där yrkesrollerna värderas lika samt genom att tid och resurser finns till att kunna utföra det gemensamma arbetet.

En fråga som studien inte har kunnat besvara är vad rektorerna har för syn på samverkan och vilka förutsättningar rektorerna ger till samverkan. Många av deltagarna i studien tar upp att rektorn har en stor roll i att organisera en fungerande samverkan mellan verksamheterna. Därför vore det intressant att i framtida forskning även inkludera rektorernas perspektiv i och med att det framgår i studien att de besitter en stor roll i hur samverkan fungerar i praktiken.

9.Referenser

Andersson, B. (2013). *Nya fritidspedagoger – i spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer* [Doktorsavhandling, Umeå universitet]. Umeå universitet.
[urn:nbn:se:umu:diva-65021](https://nbn:se:umu:diva-65021)

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Calander, F. (2000). From "the Pedagogue of Recreation" to Teacher's Assistant. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 44 (2), s. 207-224.
<https://doi.org/10.1080/713696671>

Fröman, H. (2015). Arbetslaget- samverkan eller teamutveckling? I A. S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmet och skolan- det gemensamma uppdraget* (s.135–149). Studentlitteratur.

Fröman, H., & Johansson, P. O. (2017). Lagarbetet och dess utveckling. I A. S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmet – fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan* (s.65-92). Studentlitteratur.

Haglund, B. (2025). Från fritidspedagog till lärare i fritidshem. I B. Haglund. (Red.), *Fritidshemmets pedagogik i en ny tid* (s.17-37). Gleerups.

Hansen, M. (1999). *Yrkeskulturer i möte: Läraren, fritidspedagogen och samverkan*. [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. Acta Universitatis Gothoburgensis.
<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/7609>

Holmberg, L. (2021). *Att bli fritidshemslärare*. Liber.

Lago, L., & Elvstrand, H. (2019). "Där är vi inblandade allihop": Samverkan mellan lärare i fritidshem, förskoleklass och grundskola. *Venue*, 16.
<https://doi.org/10.3384/venue.2001-788X.19813journal.ep.liu.se+1Diva Portal+1>

Lago, L., & Elvstrand, H. (2020). "Vi har väldigt lite tid för varandra här". Temporal och spatiala förutsättningar för samverkan mellan grundskola, förskoleklass och fritidshem. *Utbildning och Lärande / Education and Learning*, 14(1), 121–138.
<http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1472734/FULLTEXT01.pdf>

Lago, L., Elvstrand, H., Antesten, B., Källman, J., Rydell, E., Vall, K., & Waldeck, A.-S. (2022). Ett gemensamt fokus: Att bygga kulturer för samverkan mellan förskoleklass, fritidshem och grundskola. *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 16(2), 22–40.
<https://doi.org/10.23865/up.v16.3737>

Lager, K., & Brännberg, I. (2022). *Fritidspedagogiskt arbete- En bok om metodik*. Studentlitteratur.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. (2022). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=13074>

Pihlgren, A. S. (2015). Deklaration. I A. S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmet och skolan-
det gemensamma uppdraget* (s.21–39). Studentlitteratur.

Ringarp, J., & Nihlfors, E. (2022). *Styrning och ledning av svensk förskola och skola*.
Gleerups.

Roslund, H. (2020). *Fritidshemmet- uppdrag och juridik*. Studentlitteratur.

Svensson, L. G. (2016) ”Inledning till studier av professioner och professionellt arbete”,
Socialvetenskaplig tidskrift, 18(4). <https://doi.org/10.3384/SVT.2011.18.4.2463>

Vetenskapsrådet. (2024). *Forska etiskt*. [https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-
rapporter/2024-10-02-god-forskningsred-2024.html](https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-
rapporter/2024-10-02-god-forskningsred-2024.html)

10. Bilagor

Bilaga 1 – Missiv- och samtyckesblankett

Informationsblankett till klasslärare och lärare i fritidshem

Hej!

Vi heter Sara Modén och Fredrik Boman och studerar vid grundlärarlärarprogrammet med inriktning fritidshem vid Högskolan i Gävle. Under vårterminen 2025 skriver vi vårt examensarbete i pedagogik.

Under veckorna 20–21 planerar vi för att genomföra intervjuer med lärare i fritidshem och klasslärare på er skola samt fritidshem.

Syftet med undersökningen att undersöka hur olika lärarkategorier på er skola ser på samverkan mellan klasslärare och lärare i fritidshem samt vilka förutsättningar och begränsningar de anser finns för en fungerande samverkan. För att närma oss detta kommer vi att genomföra kvalitativa intervjuer med klasslärare och lärare i fritidshem.

Undersökningen kommer att avrapporteras som ett examensarbete.

Skolans namn och alla deltagande anställda kommer att avidentifieras (i både eventuella bilder och i text) i det slutgiltiga arbetet. Allt insamlat material förvaras så att ingen obehörig får tillgång till det. När examensarbetet har examinerats kommer det sparas i högskolebibliotekets databas DIVA.

Medverkan i undersökningen kring samverkan mellan klasslärare och lärare i fritidshem är helt frivillig och du kan när som helst avbryta deltagandet. Detta samtycke ger, efter ditt medgivande, oss som studenter tillstånd att med intervjun använda dina svar anonymt som redskap i vår studie för att kunna analysera och koppla till befintlig forskning. Vi står till förfogande för att svara på frågor under hela vår tid på skolan och fritidshemmet.

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att kostnadsfritt ta del av insamlade uppgifter och vid behov få eventuella fel rättade eller att hanteringen av personuppgifter begränsas. Kontaktperson är vår handledare (kontaktuppgifter nedan), som också tar emot eventuella klagomål på hanteringen av personuppgifter.

Tack för ditt övervägande att delta!
Vi är tacksam för svar senast 12/5-25

Med vänlig hälsning
Sara Modén och Fredrik Boman

E-post: saramodn@hotmail.com

E-post: inter.boman@telia.com

Kontaktperson Högskolan i Gävle:
Handledare: Cresantus Biamba
E-post: cresantus.biamba@hig.se

Samtyckesblankett

Medverkan i undersökningen om samverkan, är helt frivillig och du kan när som helst avbryta deltagandet. Detta samtycke ger, efter ditt medgivande oss som studenter tillstånd att med intervjun använda dina svar anonymt som redskap i vår studie för att kunna analysera och koppla till befintlig forskning. Vi står till förfogande för att svara på frågor under hela vår tid på förskolan.

Ja, jag ger samtycke till att delta i undersökningen om samverkan

Ja, jag ger samtycke till att intervjun spelas in med ljudinspelning

Nej, jag vill inte att intervjun spelas in

.....
Underskrift

.....
Namnförtydligande

Bilaga 2 – intervjufrågor

Inledande fråga: Kan du berätta om din yrkesroll och hur länge du har varit verksam i den här verksamheten?

1. Hur skulle du beskriva samverkan mellan fritidshemmets och skolans verksamhet på din arbetsplats?

Följdfrågor att ta med:

Hur ser samverkan ut praktiskt i vardagen? I vilka situationer upplever du att samverkan mellan verksamheterna fungerar bra? Finns det något som du tycker fungerar mindre bra?

2. Hur upplever du din yrkesroll relaterat till kollegor i den andra verksamheten?

Följdfrågor att ta med: Hur upplever du att kollegorna i den andra verksamheten ser på ditt yrke? Upplever du att din roll är tydlig i det gemensamma arbetet?

3. Vilka förutsättningar finns på din arbetsplats för att samverkan ska fungera?

Följdfrågor att ta med: Vilket stöd upplever du att rektor ger i samverkansarbetet? Hur ser det ut med tid, gemensam planering och resurser?

4. Upplever du att det finns skillnader i beslutsmyndighet och inflytande mellan personalen i skolan och fritidshemmet i samverkansarbetet? Hur påverkar dessa maktförhållanden samverkansarbetet på din arbetsplats?

5. Hur upplever du att din yrkesroll och kompetens erkänns av kollegor i den andra verksamheten?

6. Upplever du att din yrkesroll har lika hög legitimitet som den andra?